

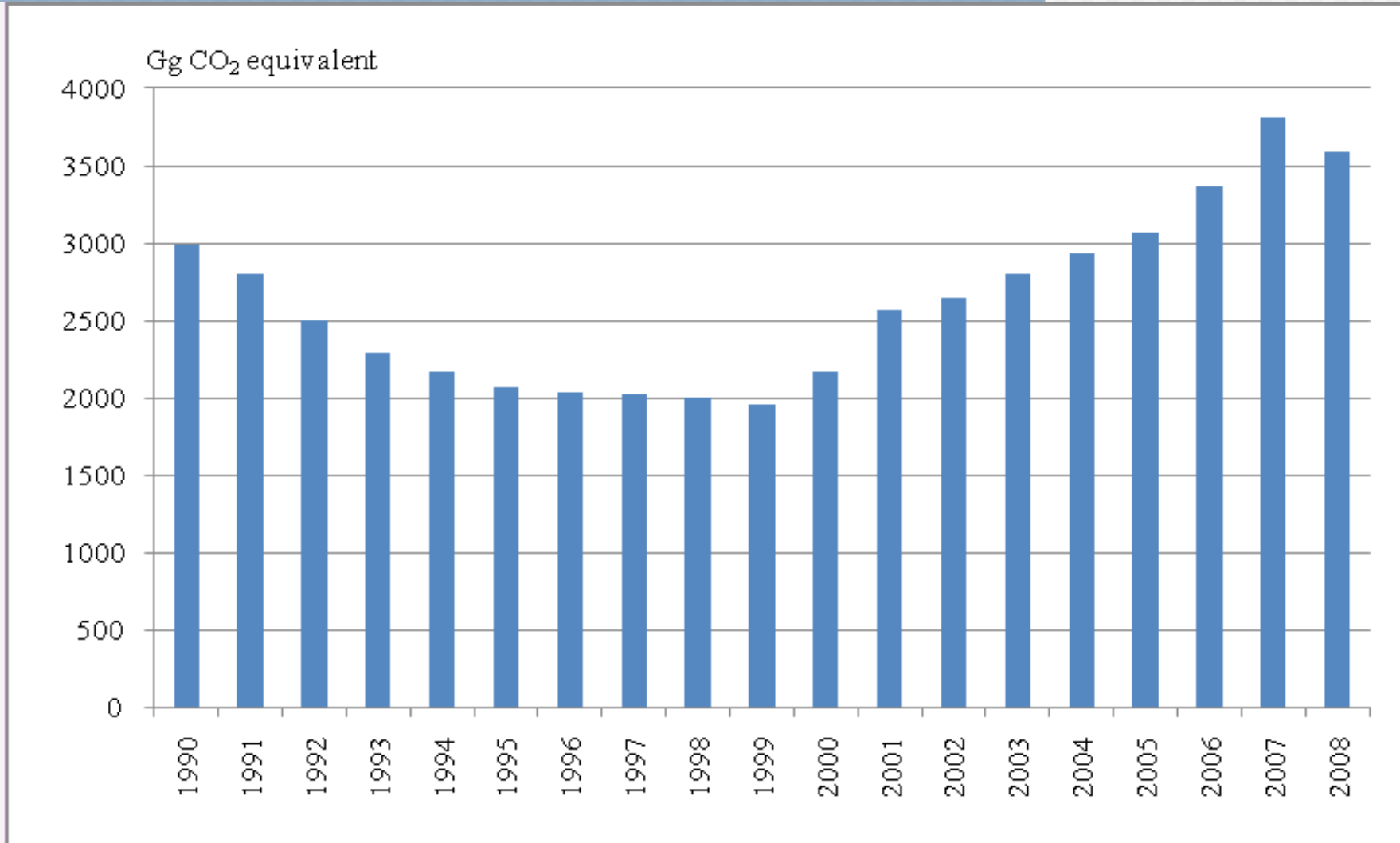
“Klimata politika SEG emisiju samazināšanai transporta sektorā Latvijā”

Gaidis Klāvs

Fizikālās enerģētikas institūts

2010.gada 8.decembrī

SEG emisijas transporta sektorā

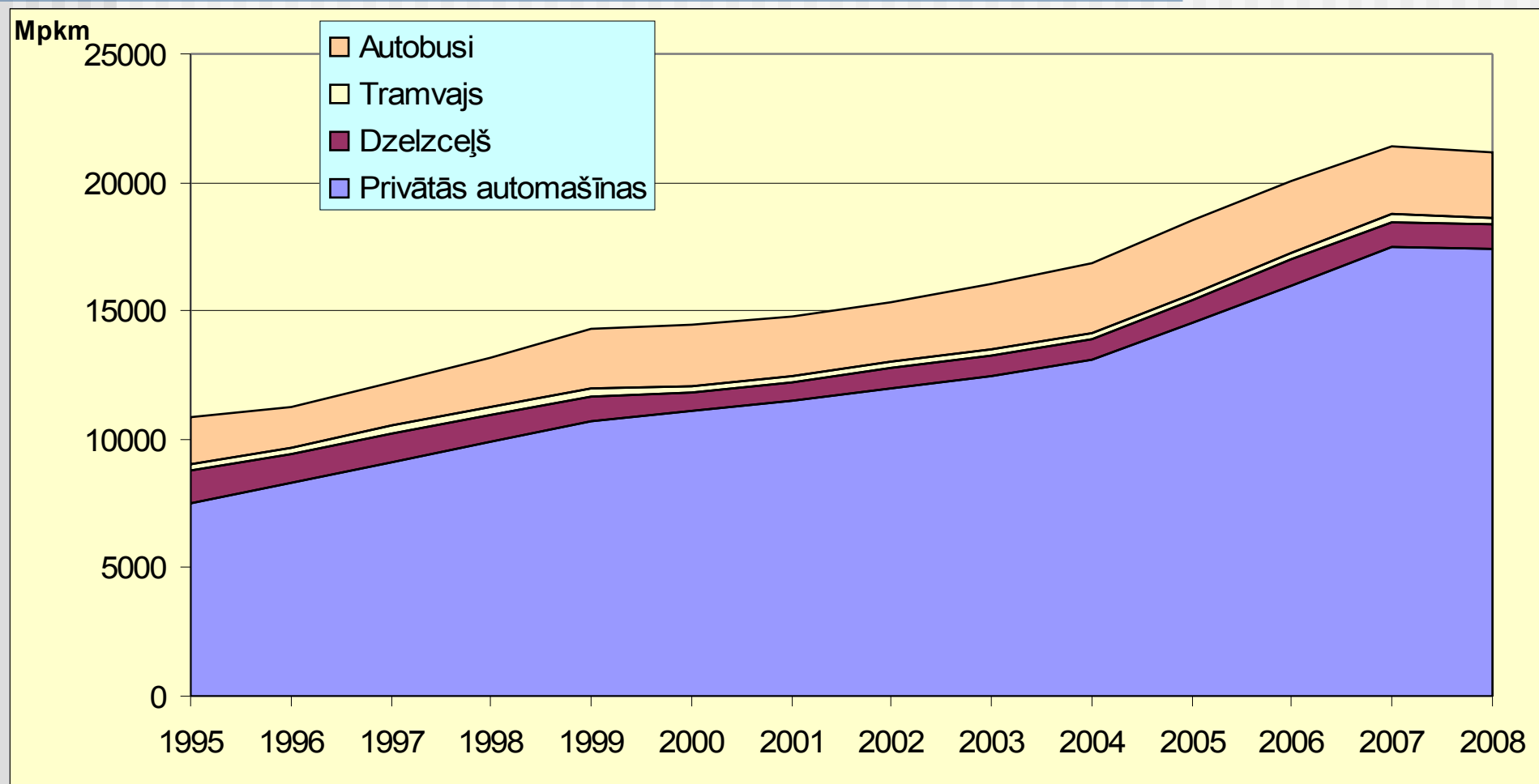
SEG emisiju struktūra transporta sektorā

- Autotransports sastāda 92,15 % no kopējām SEG emisijām 2008. gadā, dzelzceļš 7.6 %.
- CO₂ emisijas sastāda gandrīz 98% no kopējām GHG emisijām transporta sektorā.

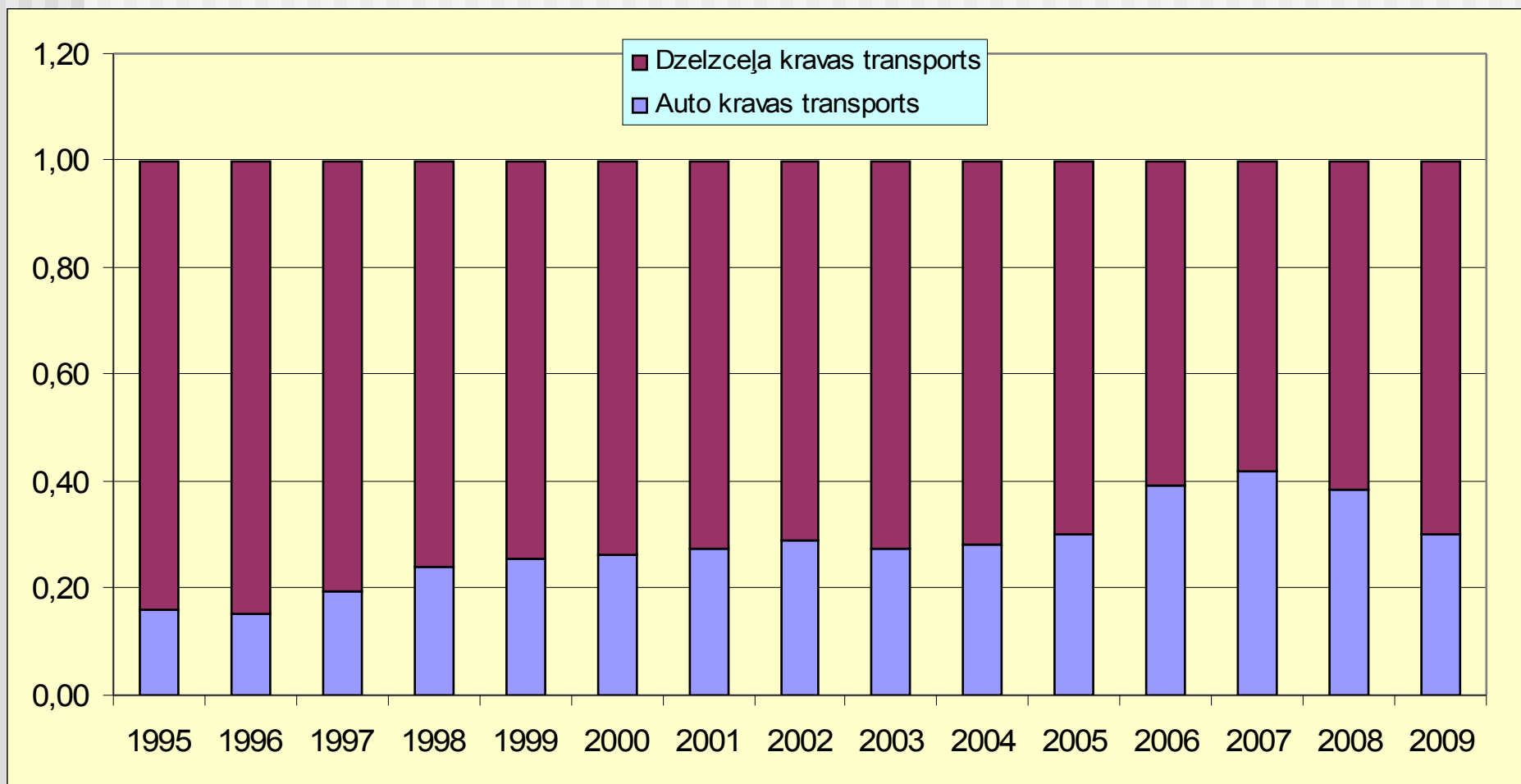
Transporta sektora loma kopējo Latvijas SEG emisiju kontekstā

- Transporta sektora SEG emisijas ir apmēram 30% no kopējām SEG emisijām Latvijā 2008.gadā;
- Tās sastāda mazliet vairāk kā 42% no kurināmā sadedzināšanas radītajām emisijām Latvijā 2008.gadā;
- Transporta sektora SEG emisijas sastāda mazliet vairāk kā 39% no SEG emisijām ne-ETS sektorā Latvijā 2008.gadā.

Pasažieru transports Latvijā

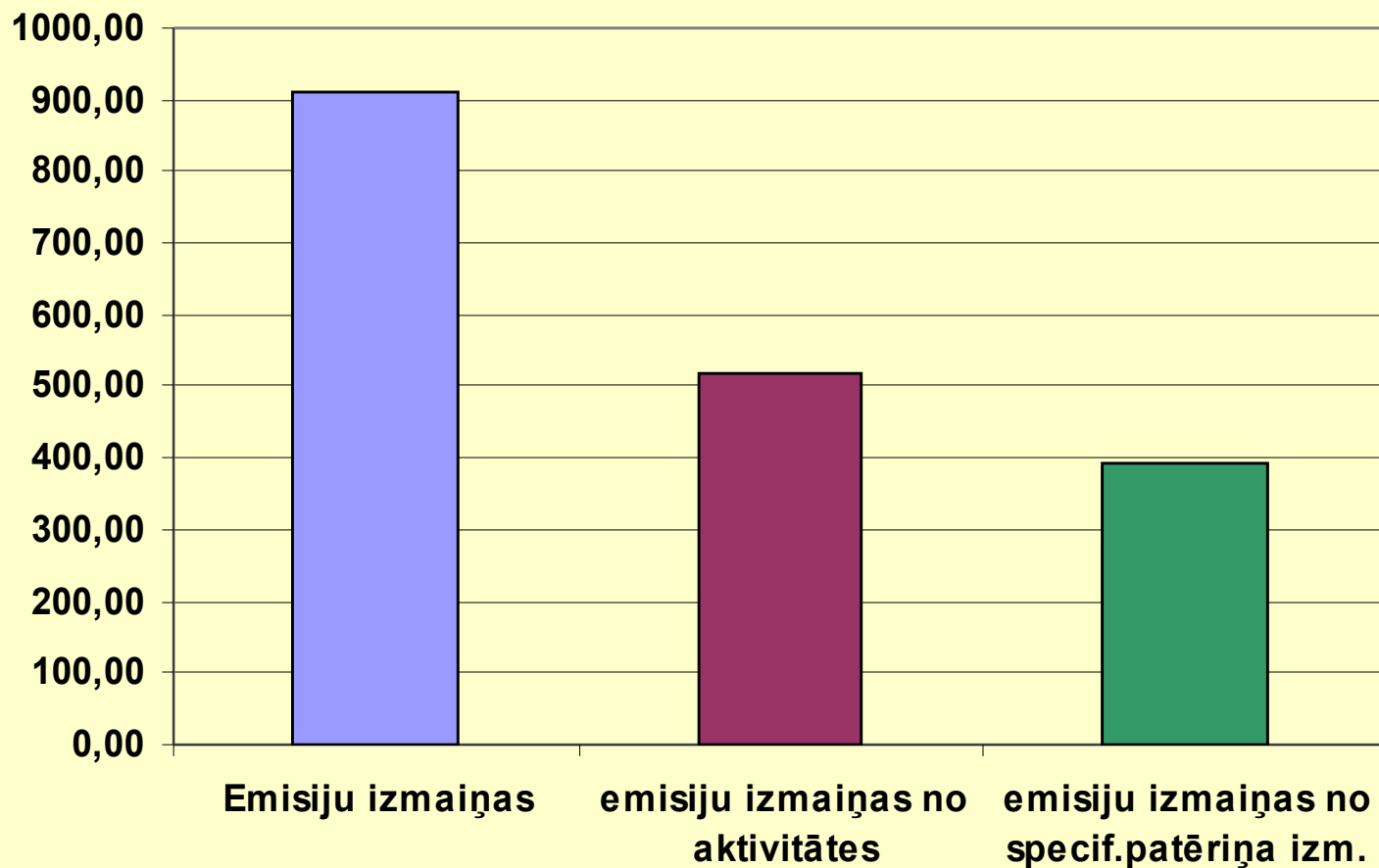
Kravas transports Latvijā

CO₂ emisijas ietekmējošie faktori

kt CO₂

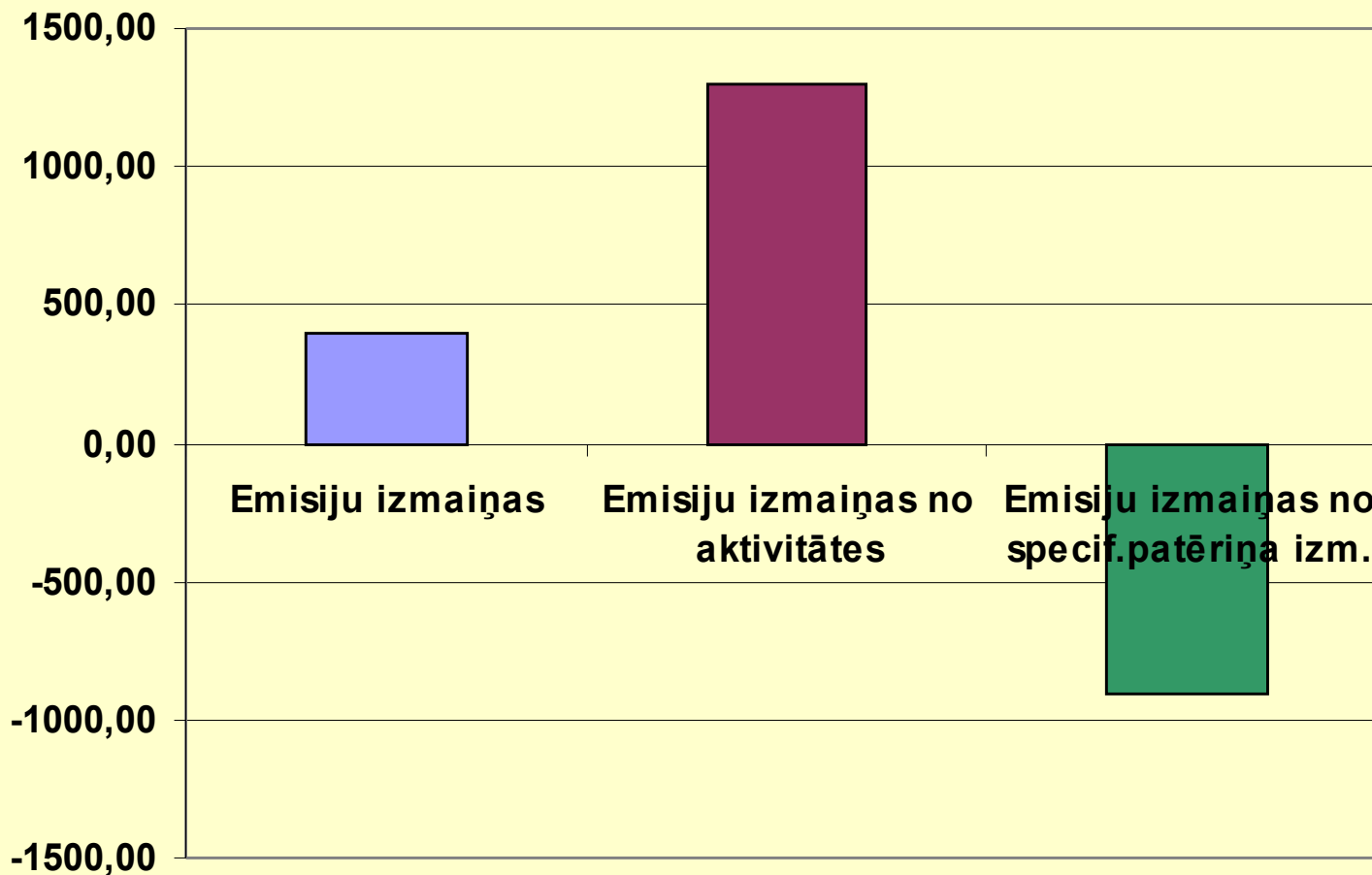
Emisiju izmaiņas pasažieru aut. 2000-2008

CO₂ emisijas ietekmējošie faktori

kt CO₂

emisiju izmaiņas kravas aut. 2000-2008

Politika nosakoša SEG emisiju samazināšanu transporta sektorā

- Latvijā SEG emisiju līmenis ne-ETS sektorā līdz 2020. gadam var palielināties par 17% no 2005. gada līmeņa;
- SEG emisijas transporta sektorā 2007.gadā bija 24% un 2008.gadā 17% no 2005.gada līmeņa;
- EK dokumentā „Enerģētika 2020” transporta sektors nosaukts kā viens no galvenajiem enerģijas ietaupīšanai līdz 2020.gadam.

POTENCIĀLĀS REAĢĒŠANAS STRATĒGIJAS SEG EMISIJU SAMAZINĀŠANAI

IZVAIRĪTIES

P R E I

PĀRSLĒGTIES

P R E I T

UZLABOT

P R I T

Brauciens nenotiek

Nepieciešamība pēc
braucieniem tiek samazināta

Nemotorizēts transports

Pārvietoties ejot vai ar
velosipēdu

Sabiedriskais transports

Autobusi, tramvaji, trolejbusi,
dzelcešs

Privātais transports

Automašīna, taksometrs

OGLEKĻA EMISIJAS

PIEEJAMIE INSTRUMENTI

**PLĀNOŠANAS
INSTRUMENTI (P)**

**REGULĒJOŠI
INSTRUMENTI (R)**

**EKONOMISKI
INSTRUMENTI (E)**

**INFORMATĪVI
INSTRUMENTI (I)**

**TEHNOLOĢISKI
INSTRUMENTI (T)**

Klimata politikas transporta sektorā īstenošanas līmeņi

- Latvijas gadījumā tas ir nacionālais un pašvaldību/pilsētu līmenis;
- Pilsētas ieņem nozīmīgu lomu SEG samazināšanas politikas īstenošanā;
- Pilsētas vairāk nekā nacionālā līmenī piemēro sekojošus politikas instrumentus: plānošana, regulēšana, ekonomiskie, informatīvie);
- Nacionālā līmenī tiek plašāk izmantoti ekonomiskie, informatīvie un tehnoloģiskie instrumenti.

Plānošanas instrumenti

- Teritorijas izmantošanas plānošana;
- Sabiedriskā transporta veidu izmantošanas plānošana;
- Ne-motorizēto transporta veidu izmantošanas plānošana.
- *Tos pamatā izmanto pilsētas un rezultātu var sagaidīt ilgtermiņā. Politikas sekmīga pielietošana ir saistīta ar integrētu teritorijas plānošanas un sabiedriskā transporta attīstību, kā arī transporta dalībnieku attieksmes, paradumu, dzīves stila izmaiņu.*

Plānošanas instrumenti

Iedarbības virzieni ir:

- Samazina nepieciešamību pēc braucieniem, cilvēku nepieciešamās aktivitātes saplānojot tuvāk vienu otrai;
- Plāno jaunu infrastruktūru (ceļi, dzelzceļš, sabiedriskais transports, velo un gājēju celiņi).

Plānošanas instrumenti – ietekme uz SEG emisiju samazināšanu, izmaksas un papildinošie efekti

Pasākuma veids	Ieguldījums SEG emisiju samazināšanā	Potenciālās pasākuma pielietošanas izmaksas	Papildus ieguvumi/ zaudējumi (+/-)	Kas jāņem vērā ieviešot pasākumu
Teritorijas plānošana	# #	\$	+ gaisa kvalitāte, pieejamība, sasniedzamība	
Sabiedriskais transports	# - # #	\$\$	+ mobilitāte, pieejamība, ekonomija	Pakalpojuma kvalitāte, cena
Ne-motorizētie pārvietošanās veidi	# - # #	\$ - \$\$	+ mobilitāte, drošība, pieejamība, gaisa kvalitāte	drošība

Regulējoši instrumenti

Iedarbības virzieni ir:

- Lieto lai ierobežotu noteiktus motorizētos transporta veidus;
- Ietekmē lietoto automašīnu veidu un standartus;
- Ietekmē automašīnu lietošanu uz ceļa

Regulējoši instrumenti

- Fiziskas ierobežošanas pasākumi automašīnām;
- Satiksmes vadības pasākumi;
- Automašīnu stāvvietu noteikumi;
- Zemu emisiju zonu izveidošana;
- Ātruma ierobežojoši pasākumi.
- *Regulējošie instrumenti pārsvarā tiek pielietoti pilsētu teritorijās. To rezultāti SEG emisiju samazināšanā ir atkarīgi no kontroles nodrošināšanas. Regulējošo instrumentu pielietošana prasa piedāvāt alternatīvas satiksmes veidus un satiksmes kustības pārkārtošanu. Atraktīvāki un sabiedrības akceptējamāki šķiet pasākumi, kas vērsti uz kravas automašīnu kustības ierobežošanu noteiktās pilsētas daļās. Tie varētu dot SEG emisiju samazinājumu jau īsākā laika periodā.*

Regulējošie instrumenti – ietekme uz SEG emisiju samazināšanu, izmaksas un papildinošie efekti

Pasākuma veids	Ieguldījums SEG emisiju samazināšanā	Potenciālās pasākuma pielietošanas izmaksas	Papildus ieguvumi/zaudējumi (+/-)	Kas jāņem vērā ieviešot pasākumu
Fiziskas ierobežošanas pasākumi	## - ###	\$ - \$\$\$	+ gaisa kvalitāte, drošība ? pieejamība, mobilitāte	alternatīvu veidu piedāvāšana, kontroles nodrošināšana
stāvvietu noteikumi	# - ##	\$-\$\$	+ gaisa kvalitāte, ? pieejamība, ekonomija	alternatīvu veidu piedāvāšana, nelegālu stāvvietu slēgšana,
Ātruma ierobežojoši pasākumi	# - ##	\$ - \$\$	+ gaisa kvalitāte, drošība ?mobilitāte	kontroles nodrošināšana

Ekonomiskie instrumenti

Tiek pielietoti lai:

- Padarīt mazāk pievilcīgu motorizētā transporta izmantošanu;
- Sekmēt alternatīvu transporta veidu izmantošanu;
- Uzlabot pieejamību un mobilitāti, investējot naudu transporta infrastruktūrā

Ekonomiskie instrumenti

- Maksājumi par ceļa izmantošanu, degvielas nodokļa palielināšana;
- Nodevas, nodokļi par automašīnu;
- Samaksas par autostāvvietu.
- *Ekonomisko instrumentu vienlīdz plaši var izmantot nacionālā un pilsētas līmenī. Instrumenta ietekme uz SEG emisiju samazināšanu ir atkarīga no nodevas vai nodokļu likmes lieluma. Patreizējā ekonomiskā situācija varētu būt šķērslis pietiekami augstas nodokļu likmes piemērošanai. Ekonomiskiem instrumentiem ir tendence dot ieguldījumu īsākā termiņā, jo garākā termiņā patērētājs sāk pielāgoties situācijai. Noteikti alternatīvai jāpiedāvā kvalitatīvs (pakalpojums un cena) sabiedriskais transports.*

Ekonomiskie instrumenti

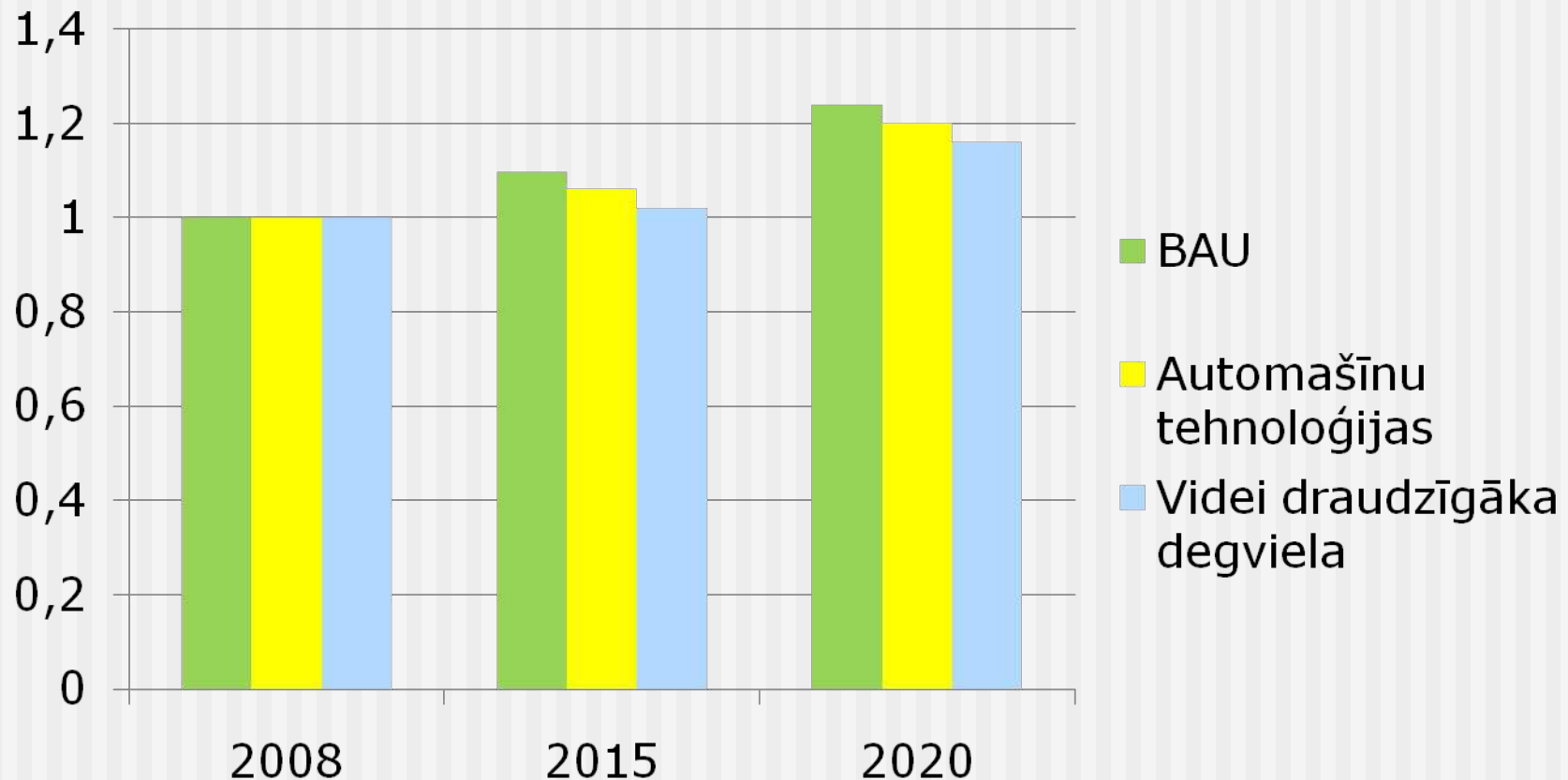
Pasākuma veids	Ieguldījums SEG emisiju samazināšanā	Potenciālās pasākuma pielietošanas izmaksas	Papildus ieguvumi/ zaudējumi (+/-)	Kas jāņem vērā ieviešot pasākumu
Degvielas nodokļa palielināšana	#	\$\$	- mobilitāte, ienākumu līmenis	Nodokļa likme un kontroles nodrošināšana
Nodevas, nodokļi par automašīnu	#	\$\$	- mobilitāte, ienākumu līmenis	Nodokļa likme un kontroles nodrošināšana
maksa par stāvvietu	# - ##	\$ - \$\$	+ drošība ? mobilitāte. sasniedzamība	Alternatīvu veidu piedāvāšana, kontroles nodrošināšana pieejamība

Tehnoloģiskie instrumenti

Tehnoloģiskie instrumenti ir vērsti uz:

- Dzinēju un citu automašīnas tehnoloģiju efektivitātes paaugstināšana;
- Pasākumi kas vērsti uz izmantotās degvielas de-karbonizāciju;
- Parasti tos pielieto nacionālā vai starptautiskā līmenī;
- Tehnoloģisko instrumentu sekmīgu pielietošanu var nodrošināt sadarbībā ar citām politikas instrumentu grupām.

CO₂ emisiju samazināšana ar tehnoloģiskiem pasākumiem Latvijā

Informatīvie instrumenti

- Tos izmanto papildus vai kā alternatīvas citiem jau iepriekš minētiem resursu daudz ietilpīgākiem politikas instrumentiem;
- Informatīvie pasākumiem var radīt izmaiņas transporta lietotāju uzvedībā, balstoties uz plašāku informētību par alternatīvu transporta vai pārvietošanās veidu.
- Visbiežāk izmantotie informatīvie instrumenti ir sabiedrības informēšanas kampaņas, autovadītāju izglītošana.

Klimata politikas pasākumi transporta sektorā

- Kravas transports:
 - Biznesa orientēta attīstība;
 - Transporta veidu izmaiņas (autotransports/dzelzceļš)
 - Transporta kustības plānošana un aizliegumi pilsētas noteiktā daļās

Klimata politikas pasākumi transporta sektorā

- Pasākumi, kas vērsti uz pasažieru transporta attīstību:
 - Nacionālā līmenī;
 - Pilsētu līmenī.
- Pasākumi kas vērsti uz sabiedriskā transporta plašāku izmantošanu pilsētās un zemāku emisiju transporta veidu izmantošanu;
- Pasākumi kas vērsti uz nemotorizētā transporta izmantošanu.

Klimata politikas pasākumu ietekme transporta sektorā

- No SEG emisiju samazināšanas viedokļa:
- Regulējošie instrumenti ir iedarbīgi (fiziski ierobežojumi un satiksmes vadība);
- Tehnoloģiskie instrumenti ir iedarbīgi (efektivitāte un de-carbonizācija), bet jābūt kompleksai citu instrumentu pielietošanai;
- Vidēja ietekme ir plānošanas instrumentiem, autostāvvietu regulējošiem instrumentiem un autovadītājus izglītojošiem instrumentiem.
- Ekonomiskiem instrumentiem ir vidēja vai maza ietekme, bet tie ir izmantojami tehnoloģisko instrumentu pielietošanas veicināšanai.

Diskusija – par ko un kā

- Kādi instrumenti ir piemērojami uz rezultātu orientētas klimata politikas pielietošanai transporta sektorā Latvijā?
- Tālāko diskusiju varam virzīt:
 - “uz augšu vērsta” pieeja (diskutējam par instrumentiem, bet varam pazaudēt mērķi kāpēc pielietojam instrumentu);
 - “uz leju vērsta” pieeja (apskatam stratēģiskos iedarbības virzienus un atlasam piemērojamus instrumentus).

Paldies par uzmanību

Gaidis Klāvs

Energosistēmu analīzes un
optimizācijas laboratorija

energy@edi.lv